

Σ.Ε.Υ.Π.

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Αξιολόγηση του Αφηγηματικού
Λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας
4,0-4,05 ετών μέσω του Bus Story
Test»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΣΑΡΑΦΑΔΗ ΠΑΝΤΕΛΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΓΕΡΟΝΙΚΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΠΑΤΡΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.....	4
1.2 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.....	5
1.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ.....	5
1.4 ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ Ο ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.....	7
1.5 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ BUS STORY TEST (RENFREW, 1997).....	9
1.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	10
2.1 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....	10
2.2 ΥΛΙΚΟ.....	12
2.3 ΠΩΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΚΕ Η ΕΡΕΥΝΑ.....	15
2.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	16
3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ.....	18
3.2 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	21
3.3 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ.....	24
3.4 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ.....	27
3.5 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ	34
4.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.....	34
4.2 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ.....	37
4.3 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΟΝΕΩΝ...37	
4.4 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου θεωρείται σημαντικός παράγοντας για τη διάγνωση διαταραχών λόγου και επικοινωνίας καθώς η αφήγηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών. Στην ελληνική γλώσσα δεν υπάρχει κάποια σταθμισμένη δοκιμασία αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου. Η παρούσα έρευνα έχει σαν στόχο την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας 4,0-4,05 με το Bus story test. Συγκεκριμένα θα μετρηθούν οι διαστάσεις της αφήγησης: σύνολο πληροφοριών, μέσο μήκος πρότασης και δευτερεύουσες προτάσεις σε σχέση με το φύλο των παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Ακόμη έγινε σύγκριση με παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας που συμμετείχαν σε προηγούμενες αντίστοιχες έρευνες. Το Bus Story Test, θεωρείται ένα αξιόπιστο εργαλείο αξιολόγησης και πρόγνωσης της ανάπτυξης του λόγου, το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί σε επανειλημμένες έρευνες παιδιών προσχολικής ηλικίας και παιδιών με διαταραχές στη γλώσσα. Οι ερευνητικές υποθέσεις που έγιναν ήταν **α.** ότι δεν θα εμφανιστούν διαφορές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών ως προς το επίπεδο του αφηγηματικού λόγου, **β.** ότι υπάρχει σχέση μεταξύ επιπέδου του αφηγηματικού λόγου των παιδιών με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων και **γ.** ότι τα παιδιά ηλικίας 4,0-4,05 ετών θα εμφανίσουν χαμηλότερο επίπεδο αφηγηματικού λόγου σε σύγκριση με τα παιδιά προηγούμενων αντίστοιχων μελετών ηλικίας 4,05-4,11 (Σγούρδου, 2007) 5,0-5,05 και 5,06-5,11 ετών (Κριάλη & Χρηστάκη, 2008). Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 65 παιδιά, 34 αγόρια και 31 κορίτσια, τα οποία φοιτούσαν σε τέσσερις παιδικούς σταθμούς του νομού Αττικής. Σε όλα τα παιδιά της έρευνας χορηγήθηκε το Bus story test σύμφωνα με τις οδηγίες του εγχειριδίου. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι αντίθετα με την ηλικία των παιδιών, η οποία φαίνεται να επηρεάζει το επίπεδο της αφήγησης σε όλες τις διαστάσεις της, το φύλο των παιδιών και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν φάνηκε να έχει επίδραση στην απόδοση του αφηγηματικού λόγου. Θα είχε πολύ ενδιαφέρον η αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου με γνώμονα το τεστ σε ευρύτερο δείγμα παιδιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα παιδιά ήδη από πολύ νωρίς, από την προσχολική ηλικία, γίνονται ακροατές αφηγήσεων, όπως καλούνται και τα ίδια καθημερινά να αφηγηθούν. Κατά την ανάπτυξη των παιδιών, ο ρόλος της αφήγησης στη σχολική ζωή αλλά και τις εξωσχολικές δραστηριότητες γίνεται όλο και περισσότερο εμφανής. Όμως τι ακριβώς είναι ο αφηγηματικός λόγος και πόσο σημαντικός είναι για τη ζωή των παιδιών;

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ο αφηγηματικός λόγος είναι μια αναφορά εμπειριών από το παρελθόν, οι οποίες παρουσιάζονται με μια λεκτική αλληλουχία προτάσεων και συνδέονται με μια αλληλουχία πραγματικών γεγονότων. (Labor and Waletsky, 1966)

Η αφήγηση αποτελεί περιγραφή γεγονότων ή εμπειριών τα οποία παρουσιάζονται με συγκεκριμένη χρονική αλληλουχία και μεταδίδουν ένα μήνυμα. (Engel, 1995)

Ακόμη η αφήγηση έχει οριστεί και ως τρόπος σκέψης, ο οποίος αφορά την ανθρώπινη πρόθεση ως προς μία δράση χρονικά διατεταγμένη. (Bruner, 1985) Αυτός ο τρόπος σκέψης γίνεται εμφανής από το γεγονός ότι ο κάθε άνθρωπος διηγείται μεταδίδοντας γεγονότα του παρελθόντος στο παρόν ανάλογα με τον τρόπο που ο καθένας σκέφτεται, αισθάνεται και πραγματοποιεί. (Silliman et al, 1995)

Επιπρόσθετα, για να είναι δυνατή η κατανόηση καθώς και η παραγωγή αφηγηματικού λόγου είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός συστήματος κανόνων, ώστε να επιτυγχάνεται η τροποποίηση και η προσαρμογή της μορφής της αφήγησης ανάλογα με τους ακροατές. (Roth and Sperkman, 1994)

1.2 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες σε παιδιά προσχολικής ηλικίας οι οποίες έχουν αποδείξει ότι όταν τους παρουσιάστηκαν προσιτές σε αυτά ιστορίες προς αφήγηση, είχαν τη δυνατότητα να αφηγηθούν με ικανοποιητικό αποτέλεσμα αλληλουχίας και σωστής γραμματικής. (Peterson, 1990) και (Eaton et al, 1999). Ακόμη έχουν πραγματοποιηθεί μελέτες σε παιδιά φυσιολογικής ανάπτυξης, οι οποίες υπέδειξαν ότι τα παιδιά αυτά είχαν πολύ καλή αφηγηματική ικανότητα. (Bamberg & Marchman, 1990 – Bamberg & Damrad-Frye, 1991)

Κατά τον Hughes (1997) τα στάδια ανάπτυξης του αφηγηματικού λόγου είναι τα παρακάτω:

Ηλικία Ανάπτυξης	Επίπεδο Δομής Της Ιστορίας
	Το παιδί παρουσιάζει...
προσχολική ηλικία	περιγραφικές αλληλουχίες
προσχολική ηλικία	αλληλουχία ενεργειών
προσχολική ηλικία	αλληλουχία αντιδράσεων
6 ετών	συντομευμένο γεγονός
6-7 ετών	μη ολοκληρωμένο γεγονός
7-8 ετών	ολοκληρωμένο γεγονός
7-8 ετών	πολλαπλά γεγονότα
11 ετών	περίπλοκο γεγονός
11 ετών	γεγονότα που παραμένουν στη μνήμη
11-12 ετών	αλληλοεπιδρώμενα γεγονότα

1.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Κατά τον Heath (1986) υπάρχουν πέντε είδη αφήγησης:

α. **Εξιστορήσεις** αποτελούν διηγήσεις που αφορούν πραγματικές προσωπικές εμπειρίες ή γεγονότα στα οποία ήμασταν μάρτυρες ή ακούσαμε για αυτά και πραγματοποιούνται μετά από παρότρυνση. Αυτή η παρότρυνση έχει συνήθως τη

μορφή «Για πες μας ...», όπως για παράδειγμα θα έλεγε η μητέρα «Για πες στο μπαμπά τι έγινε σήμερα στο σχολείο». Στις εξιστορήσεις χρησιμοποιούνται ρήματα παρελθοντικού χρόνου. Αυτό το είδος της αφήγησης συνήθως αφορά μοναδικές εμπειρίες-γεγονότα και όχι επαναλαμβανόμενα που λαμβάνουν χώρα καθημερινά όπως το καθημερινό ξύπνημα και η προετοιμασία για να ξεκινήσει η μέρα.

β. **Περιγραφές** αφορούν διηγήσεις για πραγματικές εμπειρίες συγκεκριμένων γεγονότων τις οποίες αξίζει να μοιραστούν. Σε αυτό το είδος αφήγησης, η διήγηση που πραγματοποιείται, γίνεται αυθόρμητα με πρωτοβουλία του αφηγητή. Επίσης σε αυτές τις αφηγήσεις έχει δοθεί και το όνομα προσωπική αφήγηση ή αφήγηση προσωπικού γεγονότος, οι οποίες λέγονται σε ακροατές που δε συμμετείχαν στο γεγονός. Ακόμη οι προσωπικές αφηγήσεις μπορεί να πραγματοποιηθούν είτε αυθόρμητα είτε μετά από παρότρυνση. Ενώ όταν οι προσωπικές αφηγήσεις παράγονται αυθόρμητα αποτελούν περιγραφές.

γ. **Αναφορά γεγονότων** αποτελεί η αφήγηση κάποιων εξελισσόμενων πραγματικών γεγονότων ή ένα σχέδιο για μελλοντική πραγματοποίηση μιας δραστηριότητας. Π.χ. κατά το παιχνίδι μπορεί ένα παιδί να πει : «Το γάλα τελείωσε! Πάω στο σούπερ μάρκετ να ψωνίσω.»

δ. **Ιστορίες** αποτελούν οι αφηγήσεις φανταστικών γεγονότων από το παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον οι οποίες προσπαθούν να επιτύχουν κάποιο σκοπό. Τα παιδιά χρησιμοποιούν τις ιστορίες για να αισθανθούν άνετα ή να διαχειριστούν συναισθηματικό υλικό. (Engel,1995) Οι ιστορίες βοηθούν τα παιδιά να αποστασιοποιούνται από τα γεγονότα που τους δημιουργούν φόβο. Τέλος, οι ιστορίες εκφράζουν και την πολιτισμική διαφορετικότητα.

ε. **Σενάριο** αποτελεί τη διήγηση συνηθισμένων γεγονότων τα οποία αφηγούνται σε χρόνο ενεστώτα.

1.4 ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ Ο ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ο αφηγηματικός λόγος είναι σημαντικός διότι αποτελεί διαχείριση και οργάνωση των εμπειριών και παρουσιάζει τις αφηγηματικές και γλωσσικές ικανότητες των παιδιών. (Bruner, 1990 – Engel, 1995). Συγκεκριμένα:

α. Οι τρεις βασικές διαστάσεις του λόγου Μορφή, Περιεχόμενο και Χρήση (Bloom & Lahey, 1978) πρέπει να συνδυαστούν για να παραχθεί μια επιτυχής αφήγηση. Πιο αναλυτικά, για να επιτευχθεί μια αφήγηση πρέπει να ανακληθεί και να οργανωθεί το περιεχόμενό της, να τροποποιηθεί με νέες φράσεις, ώστε να είναι προσαρμοσμένη στο επίπεδο γνώσεων του ακροατή και τέλος αυτές οι νέες φράσεις να συνδέονται με τις προηγούμενες. (Milosky, 1987). Κατ'επέκταση μέσω μιας αφήγησης, ακόμη κι αν αυτή αποτελεί επαναδιήγηση μιας ιστορίας που μόλις άκουσε πρώτη φορά το παιδί, μας δίνεται η δυνατότητα να αξιολογήσουμε όλους τους τομείς του λόγου καθώς το παιδί καλείται να διαμορφώσει και να οργανώσει το λόγο του με ικανότητες ανωτέρου επιπέδου.

β. Μέσω της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου μπορούμε να διακρίνουμε δύο πτυχές του, την κατανόηση και την παραγωγή του αφηγηματικού λόγου. Σε κάποια παιδιά με χαμηλή απόδοση στην παραγωγή αφηγηματικού λόγου, αυτό μπορεί να υποδεικνύει μη ικανοποιητική κατανόηση. Καθώς για την κατανόηση του αφηγηματικού λόγου είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν κάποιες ανώτερες διαδικασίες που αφορούν τις γενικές γνώσεις του παιδιού και την δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων.

γ. Η αφήγηση παρουσιάζεται συνεχώς σε καθημερινή βάση στη ζωή των παιδιών, καθώς υπάρχει στα πλαίσια του σχολείου αλλά και στη γενικότερη καθημερινή τους συνδιαλλαγή. Η αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου αποτελεί εκμειευμένη και αυθόρμητη αξιολόγηση σε σταθερό πλαίσιο για τα μικρότερα παιδιά (Paul & Smith, 1993). (Ενώ για τα πιο μεγάλα παιδιά η αφήγηση εμφανίζεται συνεχώς στα πλαίσια του σχολείου.)

δ. Κατά τους Norburg & Bishop (2003) είναι δυνατό μέσω της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου να διαφοροδιαγνωσθούν παιδιά με παρόμοιες διαταραχές. Καθώς στην αφήγηση παρουσιάζονται οι πραγματολογικές ικανότητες των παιδιών και όπως είναι επόμενο μπορούν να διαφοροποιηθούν τα παιδιά με διαταραχές

επικοινωνίας όπως Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI), Πραγματολογική Διαταραχή (PLI) και Αυτισμό.

ε. Κατά την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου μπορεί να κριθεί απαραίτητο από του ειδικούς να υπάρξει κάποιας μορφής ενίσχυση ώστε να διαμορφωθεί κατάλληλα η εξέταση και να μειωθεί ο βαθμός δυσκολίας της. Αυτή η ενίσχυση μπορεί να αποτελείται από κάποιες οδηγίες που θα δοθούν ή κάποιο οπτικό ερέθισμα όπως εικόνες ή βίντεο. Έτσι τελικά θα είναι δυνατό μέσω της αφήγησης να αξιολογηθούν η δομή και η συνοχή της ιστορίας, η ποσότητα των πληροφοριών που μετέδωσε το παιδί, καθώς και η δομή και το μήκος των προτάσεων που παρήγαγε.

στ. Τα παιδιά που παρουσιάζουν γλωσσικές διαταραχές είναι πιθανό να εμφανίσουν δυσκολίες και στην ακαδημαϊκή τους πορεία. Έρευνες έχουν δείξει την επίδραση της αφηγηματικής ικανότητας των παιδιών σε προσχολική ηλικία στις γλωσσικές τους ικανότητες. Η αφηγηματική απόδοση θεωρείται προγνωστικός παράγοντας για τις γλωσσικές και ακαδημαϊκές ικανότητες (Hobbs, 2005-2006). Ακόμη η αφηγηματική ικανότητα υποδεικνύει και γλωσσικές διαταραχές (Bishop & Edmundson, 1987) Η αφήγηση μίας ιστορίας ως μέσο αξιολόγησης μπορεί να υποδείξει και να αναγνωρίσει πολύ πιο δυναμικά μία γλωσσική διαταραχή συγκριτικά με άλλες μεθόδους αξιολόγησης (Bishop & Edmundson, 1987- Paul & Smith, 1993) Σύμφωνα με έρευνες, παιδιά προσχολικής ηλικίας που συμμετείχαν σε ένα τέτοιο τεστ αξιολόγησης της αφηγηματικής ικανότητας και είχαν χαμηλή απόδοση, εξακολούθησαν να εμφανίζουν γλωσσικά ελλείμματα και σε μεγαλύτερη ηλικία (Bishop & Edmundson, 1987)

ζ. Μία ακόμη παράμετρος της αφήγησης είναι πως είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί και ως μέθοδος θεραπείας με σκοπό την ανάπτυξη των αφηγηματικών ικανοτήτων για παιδιά σχολικής και προσχολικής ηλικίας. Η χρήση σύνθετων προτάσεων και η ανάπτυξη λεξιλογίου αποτελεί μία θεραπευτική αφηγηματική μέθοδο (Hobbs, 2005-2006)

1.5 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ BUS STORY TEST (RENFREW, 1997)

Ο αφηγηματικός λόγος των παιδιών αποτελεί ένα πολύ σημαντικό και ιδιαίτερο κομμάτι της γλωσσικής ανάπτυξης των παιδιών ιδίως στην προσχολική ηλικία. Για αυτό το λόγο θεωρείται απαραίτητη η αξιολόγηση του ώστε να είναι δυνατή η διάγνωση διαταραχών λόγου και επικοινωνίας.

Υπάρχουν ποικίλα γλωσσικά τεστ διαθέσιμα για την αξιολόγηση των παιδιών ως προς τη κατανόηση λέξεων, φράσεων και προτάσεων και άλλα, τα οποία υπολογίζουν το επίπεδο παραγωγής του αυθόρμητου λόγου ή τις απαντήσεις σε ερωτήσεις. Ωστόσο, δεν υπάρχει κάποιο τεστ το οποίο να εξακριβώνει σε μια απλή μορφή την ικανότητα των παιδιών να δίνουν μια συνεχή περιγραφή μιας συνεχούς αλληλουχίας γεγονότων. Το Bus Story Test σχεδιάστηκε με αυτό το σκοπό.

Είναι ένα τεστ αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου των παιδιών ηλικίας 3-8 ετών σταθμισμένο στα αγγλικά, το οποίο μπορεί να χορηγηθεί από λογοθεραπευτές καθώς και από ψυχολόγους. Αν και αποτελεί ένα τεστ ανίχνευσης του αφηγηματικού λόγου, έχει τη δυνατότητα επιπλέον να αναδείξει δυσκολίες των παιδιών στη κατανόηση του προφορικού λόγου, όπως προβλήματα φωνολογικά, σημασιολογικά, γραμματικά και αλληλουχίας.

Έχουν πραγματοποιηθεί πολλές έρευνες κατ' επανάληψη σε παιδιά, που έχουν αποδείξει ότι το Bus Story Test αποτελεί ένα έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου και κατ' επέκταση της γλωσσικής ανάπτυξης των παιδιών. Κάποιες από τις οποίες είναι των E. Pankratz et al. (2007), Hobbs (2005-2006) και Bishop & Edmunson (1987).

1.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα έχει ως πρωταρχικό σκοπό την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου με το Renfrew Bus Story Test (1997) σε παιδιά προσχολικής ηλικίας 4 έως 4,05 ετών στα ελληνικά (αν και το εν λόγω τεστ δεν είναι σταθμισμένο στα ελληνικά). Εν συνεχεία σκοπός είναι η παρατήρηση των διαστάσεων του αφηγηματικού λόγου (Σύνολο Πληροφοριών, Μέσο Μήκος Πρότασης, Δευτερεύουσες Προτάσεις) σε

σχέση με το φύλο και το επίπεδο μόρφωσης των γονέων των παιδιών. Ακόμη θα πραγματοποιηθεί μελέτη των παραπάνω διαστάσεων του αφηγηματικού λόγου σε σχέση με την ηλικία των παιδιών που συμμετείχαν σε προηγούμενες αντίστοιχες έρευνες των Χρηστάκη Βασιλική και Κριάλη Φωτεινή (Σεπτέμβριος 2008) και Σγούρδου Παναγιώτα (Μάιος 2007).

Η συγκεκριμένη έρευνα είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς μέσω της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου παρέχονται περαιτέρω δεδομένα για τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών ώστε να είναι δυνατή η διάγνωση διαταραχών λόγου ή επικοινωνίας.

Συγκεκριμένα αναμένεται:

A. Να μην παρουσιαστούν διαφορές στον αφηγηματικό λόγο των κοριτσιών με αυτό των αγοριών.

B. Τα παιδιά με γονείς αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να έχουν υψηλότερη απόδοση αφηγηματικού λόγου σε σχέση με παιδιά γονέων χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου.

Γ. Να υπάρχει χαμηλότερη απόδοση των παιδιών της παρούσας έρευνας που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 4,0-4,05 από τις ομάδες των άλλων ερευνών 4,06-4,11 (Σγούρδου Παναγιώτα , Μάιος 2007) και 5,0-5,11 (Χρηστάκη Βασιλική και Κριάλη Φωτεινή, Σεπτέμβριος 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Στην έρευνα συμμετείχαν 65 παιδιά, από τα οποία 31 (47,6%) ήταν κορίτσια και 34 (52,3%) ήταν αγόρια. (πίνακας 1) Το δείγμα αφήγησης των παιδιών συλλέχθηκε από τέσσερις παιδικούς σταθμούς : τον ιδιωτικό παιδικό σταθμό «Ελαφίνα» στο

δήμο Καλλιθέας και τους 3^ο, 9^ο και 11^ο δημόσιους παιδικούς σταθμούς στο δήμο Αθηναίων.

Τα παιδιά ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05 ετών η οποία αποτελεί την δεύτερη κατά σειρά ηλικιακή ομάδα, σύμφωνα με την κατανομή των ηλικιών του Bus Story Test της Catherine Renfrew. Η μητρική γλώσσα των παιδιών είναι η ελληνική.

Σύμφωνα με το επίπεδο μόρφωσης του πατέρα, το 49,2% αποτελεί το ποσοστό των παιδιών των οποίων οι πατέρες είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή κάποιου μεταπτυχιακού. Ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αφορά τους πατέρες οι οποίοι είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αντίστοιχα το 56,9% των μητέρων είναι απόφοιτες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 43,1% απόφοιτες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας. (πίνακας 2)

Φύλο	f	%
Αγόρια	34	0,523076923
Κορίτσια	31	0,476923077
Σύνολο	65	1

Πίνακας 1 : Απόλυτες και Σχετικές Συχνότητες των παιδιών ως προς το Φύλο.

Επίπεδο Μόρφωσης Γονέων	Πατέρας		Μητέρα	
	f	%	f	%
A' & B'	33	50,7	28	43,1
Γ'/Μεταπτυχιακό	32	49,2	37	56,9
Σύνολο	65	100	65	100

Πίνακας 2: Απόλυτες και Σχετικές Συχνότητες των παιδιών ως προς το επίπεδο μόρφωσης των γονέων.

2.2 ΥΛΙΚΟ

Σε όσα παιδιά συμμετείχαν στην έρευνα χορηγήθηκε το τεστ αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου Bus Story Test (Renfrew,1997). Αυτό το τεστ αποτελείται από δώδεκα εικόνες (τέσσερις σελίδες των τριών εικόνων), στις οποίες απεικονίζεται η εξέλιξη μιας ιστορίας.

Σε κάθε παιδί παρουσιάστηκαν οι εικόνες και έγινε αφήγηση της ιστορίας βασισμένη σε αυτές. Στη συνέχεια ζητήθηκε από το παιδί να αφηγηθεί το ίδιο την ιστορία σύμφωνα με τις εικόνες. Η μετάφραση της ιστορίας του τεστ που χρησιμοποιήθηκε είναι σύμφωνα με την πτυχιακή εργασία της φοιτήτριας Σγούρδου Παναγιώτας «Η αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου σε παιδιά ηλικίας 4,06-5,0 ετών με το Bus Story Test» (2007).

Η ιστορία του Bus Story Test έχει ως εξής :

1. Μια φορά κι ένα καιρό ήταν ένα πολύ σκανταλιάρικο λεωφορείο. Την ώρα που ο οδηγός του προσπαθούσε να το φτιάξει, το λεωφορείο αποφάσισε να το σκάσει.
2. Το λεωφορείο έτρεχε στο δρόμο, δίπλα σε ένα τρένο. Έκαναν αστείες γκριμάτσες ο ένας στον άλλο και ανταγωνίζονταν μεταξύ τους.
Αλλά, το λεωφορείο έπρεπε να συνεχίσει μόνο του, επειδή το τρένο μπήκε σε ένα τούνελ .
Το λεωφορείο μπήκε τρέχοντας στην πόλη όπου συνάντησε έναν αστυνομικό που του σφύριξε και του φώναξε δυνατά ‘Σταμάτα λεωφορείο’.
3. Αλλά το σκανταλιάρικο λεωφορείο δεν του έδωσε σημασία και συνέχισε να τρέχει προς την εξοχή.
Είπε ‘Κουράστηκα να προχωράω στο δρόμο’.
Έτσι, πήδηξε πάνω από ένα φράχτη.
Συνάντησε μια αγελάδα που είπε ‘Μουου, δεν πιστεύω στα μάτια μου’.
4. Το λεωφορείο κατέβηκε τρέχοντας το λόφο.
Μόλις είδε ότι υπήρχε νερό στο κάτω μέρος, προσπάθησε να σταματήσει.
Αλλά δεν ήξερε πώς να φρενάρει.
Έτσι, έπεσε μέσα στη λιμνούλα με ένα παφλασμό ‘πλατς’ και κόλλησε στη λάσπη.
Όταν ο οδηγός βρήκε που ήταν το λεωφορείο, τηλεφώνησε σ’ ένα γερανό να

το τραβήξει έξω και να το ξαναφέρει πίσω στο δρόμο.

Κατά την διαδικασία της αξιολόγησης βαθμολογήθηκαν οι διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου: σύνολο πληροφοριών, μέσο μήκος πρότασης και δευτερεύουσες προτάσεις. Η βαθμολόγηση έγινε ως εξής:

Βαθμολόγηση των Πληροφοριών

Σύμφωνα με το Bus Story Test, υπολογίζεται το σύνολο των πληροφοριών των οποίων θα παράγουν τα παιδιά κατά την αφήγηση της ιστορίας. Συγκεκριμένα, οι πιο κοινές απαντήσεις παρουσιάζονται σε μία λίστα στη φόρμα βαθμολόγησης (η φόρμα παρατίθεται παρακάτω) και βαθμολογούνται ανάλογα από 1 ή από 2 βαθμούς. Αν το παιδί κατά την αφήγηση της ιστορίας δεν πει καμία από αυτές τις λέξεις ή φράσεις δεν προσμετρείται για αυτό κανένας βαθμός στη διάσταση πληροφορίες. Το σύνολο των πληροφοριών κυμαίνεται από 0 – 50 βαθμούς για το σύνολο των ηλικιακών ομάδων.

Βαθμολόγηση Μέσου μήκους πρότασης

Η καταγραφή της ιστορίας του παιδιού γίνεται ανά προτάσεις. Το Μέσο μήκος πρότασης(A5LS) υπολογίζεται διαιρώντας το άθροισμα των πέντε μεγαλύτερων προτάσεων διά 5, {A5LS = Σ (5 μεγαλύτερων προτάσεων/ 5)}.

Βαθμολόγηση Δευτερευουσών προτάσεων

Υπολογίζεται το άθροισμα των δευτερευουσών προτάσεων που χρησιμοποίησε το παιδί κατά την αφήγησή του.

Στη συνέχεια ακολουθεί ο πίνακα βαθμολόγησης του τεστ και ένα παράδειγμα βαθμολόγησης αφήγησης παιδιού.

Οδηγός βαθμολόγησης πληροφοριών	
Normal type = 1 πόντος Bold type = 2 πόντοι	
Λεωφορείο	σκανταλιάρικο/ανυπάκουο/ανόητο/άτακτο
Οδηγός	επισκευάζω/φτιάχνω
Λεωφορείο	έφυγε/το έσκασε/συνάντησε/έτρεχε δίπλα σ' ένα τρένο
	Έκαναν γκριμάτσες

	ανταγωνίζονταν
Τρένο	στο τούνελ
Λεωφορείο	μόνος
	μέσα στη πόλη/δρόμο
	συνάντησε/είδε έναν αστυνομικό
Αστυνομικός	φύσηξε τη σφυρίχτρα/σφύριξε
	είπε σταμάτα
Λεωφορείο	δεν έδωσε καμία σημασία
	συνέχισε/δε σταμάτησε στην εξοχή
	Κουράστηκα/βαρέθηκα να προχωράω στο δρόμο/πήδηξε πάνω
	από ένα φράχτη/ πύλη
	συνάντησε/ είδε μία αγελάδα
αγελάδα	μουου
	δεν πιστεύω στα μάτια μου
λεωφορείο	κατέβηκε το λόφο/βουνό
	είδε νερό
	προσπάθησε να σταματήσει
	δεν ήξερε πώς να φρενάρει/σταματήσει
	έπεσε στο νερό/λιμνούλα
	με παφλασμό/ πλατς
	κόλλησε
	στη λάσπη
οδηγός	βρήκε το λεωφορείο/αυτό
	τηλεφώνησε/πήρε/κάλεσε
	φώναξε έναν γερανό
γερανός	να το σηκώσει/τραβήξει/βγάλει
λεωφορείο	πίσω στο δρόμο

βαθμός πληροφοριών	περιγραφή	μήκος πρότασης	δευτ.προτάσεις
	μια φορά και έναν καιρό ήταν ένα λεωφορείο σκανταλιάρικο που		
1	έτρεχε	11	1
	ο οδηγός έπεσε κάτω		
2	το λεωφορείο έφυγε		
	είδε ένα τρένο		
1	κάνανε αστείες γκριμάτσες		
2	το τρένο μπήκε στο τούνελ	5	
1	συνέχισε μόνο του		

1	πήγε στη πόλη		
1	συνάντησε έναν αστυνομικό		
1	πήδηξε σε έναν φράχτη		
	οδήγησε πάνω στο βουνό	4	
2	συνάντησε εκεί μια αγελάδα	4	
	είδε ένα ρυάκι		
1	βούτηξε μέσα στο νερό πλατς	5	
	είδε πάλι τον οδηγό		
	φύγανε		
σύνολο		29	
13		(A5LS) 6	1

2.3 ΠΩΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΚΕ Η ΕΡΕΥΝΑ

Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν οι εξής επτά μεταβλητές :

Οι ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν η ηλικία, το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας. Και οι εξαρτημένες μεταβλητές ήταν ο αριθμός των πληροφοριών, το μέσο μήκος πρότασης και ο αριθμός των δευτερευουσών προτάσεων.

Η καταμέτρηση του αριθμού των πληροφοριών, του μέσου μήκους πρότασης και του αριθμού των δευτερευουσών προτάσεων έγινε σύμφωνα με τη βαθμολόγηση του Bus Story Test. Οι πληροφορίες για τις ηλικίες των παιδιών καθώς και για το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δόθηκαν από τις βρεφονηπιοκόμους σύμφωνα με το αρχείο των παιδικών σταθμών.

2.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Για να γίνει δεκτή η επίσκεψη στους δημόσιους παιδικούς σταθμούς, καταβλήθηκε αίτηση στα γραφεία διοίκησης των παιδικών σταθμών του δήμου Αθηναίων τέταρτου διαμερίσματος. (Στην αίτηση περιγράφηκε λεπτομερώς η διαδικασία της αξιολόγησης και οι πληροφορίες που θα χρειαζόταν να δοθούν για κάθε παιδί.) Η αίτηση τέθηκε ως θέμα στο διοικητικό συμβούλιο, όπου και έγινε δεκτή. Έτσι υποδείχθηκαν οι παιδικοί σταθμοί οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα.

Κατά τη χορήγηση του τεστ στα παιδιά, διατέθηκε σε κάθε παιδικό σταθμό ένας κλειστός χώρος όπου βρισκόταν μόνο το παιδί και ο εξεταστής. Αν τυχόν παρευρισκόταν και κάποιος τρίτος στο χώρο γνώριζε ότι δεν έπρεπε να επέμβει στη διαδικασία της αξιολόγησης.

Αρχικά ο εξεταστής άνοιγε την πρώτη σελίδα αφήνοντας το παιδί να παρατηρήσει τις εικόνες και του έλεγε «Θα σου πω μια ιστορία για αυτό εδώ το λεωφορείο και όταν τελειώσω θέλω να μου την πεις και εσύ». Ο εξεταστής ξεκινούσε να αφηγείται την ιστορία αυστηρά σύμφωνα με το κείμενο. Η ταχύτητα ομιλίας του εξεταστή ήταν προσαρμοσμένη ώστε το παιδί να διατηρεί την προσοχή του στην αφήγηση. Στη συνέχεια, καλείτο το παιδί να αφηγηθεί και αυτό την ίδια ιστορία κοιτώντας το ίδιο βιβλίο με τις εικόνες, ενώ ο εξεταστής ξεκινούσε τη μαγνητοφώνηση με το κασετοφωνάκι. Η διαδικασία χορήγησης του τεστ διαρκούσε περίπου δέκα λεπτά.

Έπειτα από κάθε επίσκεψη σε καθέναν από τους παιδικούς σταθμούς, πραγματοποιήθηκε απομαγνητοφώνηση των δειγμάτων των παιδιών και στη συνέχεια ανάλυση αυτών σε φόρμες σύμφωνα με το Renfrew Bus Story Test, όπου καταμετρήθηκαν το σύνολο των πληροφοριών, το μέσο μήκος πρότασης και το σύνολο των δευτερευουσών προτάσεων. Μετά το τέλος της έρευνας θα δοθούν στους παιδικούς σταθμούς εγγράφως πληροφορίες για τα αποτελέσματα της έρευνας μαζί με ευχαριστίες για τη συμμετοχή και τη βοήθειά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των διαστάσεων του αφηγηματικού λόγου που μελετήθηκαν, δηλαδή του Συνόλου Πληροφοριών, του Μέσου Μήκους Πρότασης και του Συνόλου Δευτερευουσών Προτάσεων. Η ανάλυση αυτών των διαστάσεων θα γίνει σε σχέση

με τις ανεξάρτητες μεταβλητές Φύλο, Ηλικία και Επίπεδο Μόρφωσης Πατέρα και Μητέρας.

Στο παρακάτω πίνακα 3 παρουσιάζονται οι βαθμολογίες στις τρεις διαστάσεις της αφήγησης για το κάθε παιδί όπως καταμετρήθηκαν σύμφωνα με τις οδηγίες του Bus Story Test.

ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΟ	ΣΠ.ΠΑΤ.	ΣΠ.ΜΗΤ.	ΠΛΗΡΟΦ.	ΜΜΠ	ΔΕΥΤ.ΠΡΟΤ.
4,03	2	0	1	13	7	3
4,05	1	1	1	19	6	2
4,05	2	0	0	10	6	2
4,02	2	0	0	11	5	1
4,01	1	1	0	9	9	5
4,05	2	1	0	29	9	6
4,03	2	0	1	17	5	1
4	1	1	0	8	6	1
4,01	2	1	1	12	6	1
4	1	0	0	5	5	1
4,04	2	1	1	18	7	2
4,01	2	1	1	7	6	1
4,04	1	0	1	14	6	1
4	1	1	1	5	4	1
4	2	0	0	7	5	0
4,03	2	0	1	6	10	4
4,05	1	0	1	25	9	4
4	1	1	1	14	5	0
4,05	1	1	1	30	12	6
4,05	1	1	0	19	8	6
4	1	1	1	11	7	0
4,01	1	0	0	15	6	0
4,02	2	1	1	17	7	5
4	2	0	1	6	4	0
4,05	2	1	0	13	7	3
4,05	2	0	0	7	4	0
4,05	1	0	0	5	5	0
4,05	2	0	0	17	7	2
4,03	2	0	1	10	5	1
4,04	1	1	1	13	6	3
4,01	2	1	1	6	5	0
4,04	1	0	0	20	7	1
4,04	1	1	1	8	5	1
4,05	1	1	1	24	9	3
4,03	1	0	1	17	6	2
4,03	1	1	1	20	7	5
4	2	1	1	5	4	1
4	2	0	1	7	5	2
4,02	2	1	1	6	8	3
4,01	2	0	0	5	3	0
4	1	1	0	9	7	5
4,01	2	0	0	6	7	1

4	1	1	1	17	6	4
4,03	1	0	0	19	7	3
4	1	0	0	12	6	2
4,05	2	1	1	17	6	3
4,04	2	0	0	17	6	1
4,05	2	0	0	14	8	4
4,04	1	1	1	7	9	2
4,05	2	0	0	16	7	2
4,05	1	0	1	15	5	1
4,04	1	0	0	21	8	5
4,03	1	0	0	13	7	2
4,02	1	0	1	21	7	3
4	1	0	0	21	7	3
4,04	2	1	1	18	7	4
4,04	1	1	1	17	6	2
4,03	1	0	1	18	7	4
4,04	2	0	1	5	3	0
4	1	1	1	14	6	3
4	1	1	1	19	10	4
4	1	1	1	9	5	1
4,04	2	0	0	7	6	0
4,05	2	1	0	17	5	2
4,03	2	1	0	19	7	5

Όπου 1=αγόρι Όπου Σπουδές πατέρα/μητέρας 0= Α' & Β' Εκπαίδευση
2=κορίτσι Σπουδές πατέρα/μητέρας 1= Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό

Πίνακας 3: Αναλυτική βαθμολογία για το κάθε παιδί στις τρεις διαστάσεις τις αφήγησης.

3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Μετά από την βαθμολόγηση κάθε παιδιού πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση για κάθε μία από τις αφηγηματικές διαστάσεις. Συγκεκριμένα υπολογίσαμε για κάθε μία διάσταση το μέσο όρο, την τυπική απόκλιση, το εύρος, την επικρατούσα τιμή και την διάμεσο.

Πληροφορίες

Στη διάσταση Πληροφορίες η βαθμολογία των παιδιών είχε Μέσο Όρο 13,5 και Τυπική Απόκλιση 6,2, ενώ οι τιμές κυμάνθηκαν από 5 έως 30 μονάδες. Η επικρατούσα τιμή, δηλαδή η τιμή με τη μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης, είναι 17. Ενώ η διάμεσος είναι 14, το οποίο σημαίνει ότι οι μισές τιμές του δείγματος είναι μεγαλύτερες από 14 και οι άλλες μισές μικρότερες από αυτή τη τιμή.

Μέσο Μήκος Πρότασης

Στη διάσταση Μέσο Μήκος Πρότασης το Μέσο Όρο της βαθμολογίας ήταν 6,43 και η Τυπική Απόκλιση 1,68. Η βαθμολογία των παιδιών κυμάνθηκε από 3 έως 12 μονάδες. Η τιμή με τη μεγαλύτερη συχνότητα ήταν 7 και η διάμεσος ήταν 6.

Δευτερεύουσες προτάσεις

Σε αυτή τη διάσταση των Δευτερευουσών Προτάσεων το Μέσο Όρο ήταν 2,24 και η Τυπική Απόκλιση ήταν 1,75. Οι τιμές των παιδιών κυμάνθηκαν από 0 έως 6 μονάδες. Η επικρατούσα τιμή ήταν 1 ενώ η διάμεσος ήταν 2.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ενδεικτικά οι τιμές των μέσων όρων, των τυπικών αποκλίσεων, του εύρους, της επικρατούσας τιμής και της διαμέσου για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου.

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.Τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	13,5	6,2	5-30	17	14
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,68	3-12	7	6
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,24	1,75	0-6	1	2

Πίνακας 4: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις, Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στο σύνολο του δείγματος. (N=65)

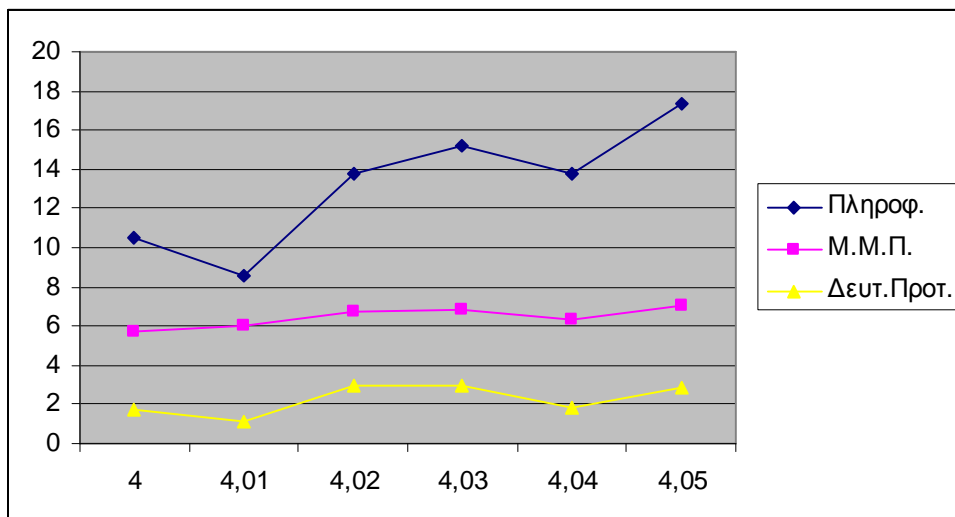
Στην ηλικιακή ομάδα που εξετάζουμε (4,0-4,05 ετών) παρατηρήθηκαν διαφορετικοί μέσοι όροι για τις διαστάσεις της αφήγησης των παιδιών που διαφέρουν ηλικιακά κατά ένα μήνα. Για τη διάσταση πληροφορίες παρατηρούνται

οι εξής διαφοροποιήσεις των τιμών (πίνακας 5): Η υψηλότερη τιμή (17,31) εμφανίστηκε στην ηλικία των 4,05, ενώ η χαμηλότερη τιμή (8,57) για την ίδια διάσταση βρίσκεται στη ηλικία 4,01. Η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) σε επίπεδο σημαντικότητας 0,1 έδειξε ότι οι μέσοι όροι των δειγμάτων ηλικιακής διαφοράς ενός μήνα δεν έχουν σημαντική στατιστική διαφορά ($t=2,47$). Για τις διαστάσεις μέσο μήκος πρότασης ($p<0,1$, $t=1,09$) και δευτερεύουσες προτάσεις ($p<0,1$, $t=0,63$) ομοίως οι διαφορές μεταξύ των ηλικιών είναι στατιστικά ασήμαντες.

Ηλικία	Μέσοι Όροι		
	Πληροφ.	Μ.Μ.Π.	Δευτ.Προτ.
4	10,56	5,75	1,75
4,01	8,57	6	1,14
4,02	13,75	6,75	3
4,03	15,2	6,8	3
4,04	13,75	6,33	1,83
4,05	17,31	7,06	2,87
t-τιμή	2,47	1,09	0,63

Πίνακας 5: Μέσοι όροι των διαστάσεων της αφήγησης κατά την ηλικιακή διαφορά ενός μήνα για την ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05. ($p<0,1$)

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται επίσης οι μέσοι όροι των πληροφοριών, του μέσου μήκους πρότασης και των δευτερευουσών προτάσεων για τις διαφορετικές ηλικίες των παιδιών της παρούσας έρευνας. (διάγραμμα 1)

Διάγραμμα 1: Μέσοι όροι των διαστάσεων της αφήγησης κατά την ηλικιακή διαφορά ενός μήνα για την ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05.

3.2 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΥΛΟ

Σε αυτήν την παράγραφο εξετάζουμε την απόδοση της αφήγησης στις τρεις διαστάσεις της ξεχωριστά για κάθε φύλο. Ακόμη γίνεται σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

Αγόρια

Στη διάσταση πληροφορίες οι τιμές των αγοριών κυμάνθηκαν από 5 έως 30 βαθμούς. Ο μέσος όρος 15 και η τυπική απόκλιση ήταν 6,1. Η δεσπόζουσα τιμή ήταν 19 και η διάμεσος 15. Στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης η βαθμολογία κυμάνθηκε από 4 έως 12 μονάδες. Το μέσο όρο ήταν 6,8 και η τυπική απόκλιση 1,68. Η τιμή με τη μεγαλύτερη εμφάνιση ήταν 6 ενώ η διάμεσος 6,5. Ακόμη, στη διάσταση αριθμός δευτερευουσών προτάσεων οι τιμές για τα αγόρια κυμάνθηκαν από 0 έως 6. Καθώς το μέσο όρο ήταν 2,52 και η τυπική απόκλιση 1,77. Ενώ η επικρατούσα τιμή που σημειώθηκε ήταν 1 και η διάμεσος 2. (πίνακας 6)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	15	6,1	5-30	19	15
Μέσο μήκος πρότασης	6,8	1,68	4-12	6	6,5
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,52	1,77	0-6	1	2

Πίνακας 6: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις, Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα αγόρια (N=34)

Κορίτσια

Στη διάσταση πληροφορίες οι τιμές των κοριτσιών κυμάνθηκαν από 5 έως 29 βαθμούς. Ο μέσος όρος ήταν 11,7 και η τυπική απόκλιση 5,9. Η δεσπόζουσα τιμή που καταγράφηκε ήταν 17 και η διάμεσος 11. Στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης η βαθμολογία κυμάνθηκε από 3 έως 10 μονάδες. Το μέσο όρο ήταν 6 και η τυπική απόκλιση 1,6. Η τιμή με τη μεγαλύτερη εμφάνιση ήταν 7 ενώ η διάμεσος 6. Ακόμη, στη διάσταση αριθμός δευτερευουσών προτάσεων οι τιμές για τα κορίτσια κυμάνθηκαν από 0 έως 6. Καθώς το μέσο όρο ήταν 1,93 και η τυπική απόκλιση 1,69. Ενώ η επικρατούσα τιμή που σημειώθηκε ήταν 1 και η διάμεσος 2. (πίνακας 7)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	11,7	5,9	5-29	17	11
Μέσο μήκος πρότασης	6	1,6	3-10	7	6
Δευτερεύουσες προτάσεις	1,93	1,69	0-6	1	2

Πίνακας 7: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις, Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα κορίτσια (N=31)

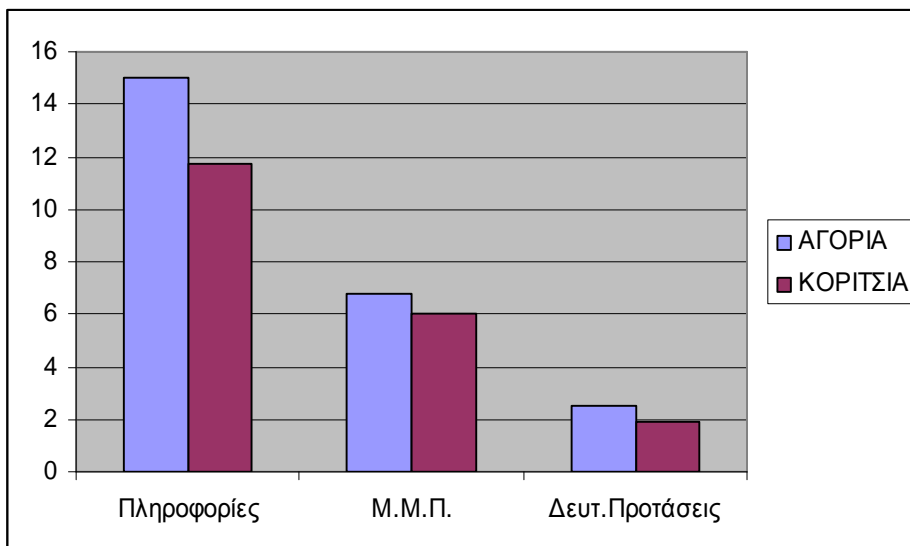
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΣΩΝ ΟΡΩΝ ΣΕ ΑΓΟΡΙΑ & ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Σύμφωνα με τη σύγκριση των μέσων όρων δύο ανεξάρτητων δειγμάτων για τη στατιστική σημαντικότητα της διαφοράς (Παρασκευόπουλος, 1993), προκύπτει ότι: για τη διάσταση σύνολο πληροφοριών, η διαφορά των μέσων ($p < 0,01$, $t = 2,2$) για τα κορίτσια και τα αγόρια δεν είναι στατιστικά σημαντική. Ομοίως, οι μετρήσεις έδειξαν για τις διαστάσεις μέσο μήκος πρότασης ($t = 2$) και δευτερεύουσες προτάσεις ($t = 1,37$), με επίπεδο σημαντικότητας 0,01, ότι η στατιστική διαφορά ανάμεσα στις δύο ομάδες (αγόρια και κορίτσια) είναι ασήμαντη στατιστικά. (πίνακας 8)

Διαστάσεις	Φύλο				t-τιμή
	Αγόρια		Κορίτσια		
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Σύνολο πληροφοριών	15	6,1	11,7	5,9	2,2
Μέσο μήκος πρότασης	6,8	1,68	6	1,6	2
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,52	1,77	1,93	1,69	1,37

Πίνακας 8. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς το φύλο. ($p < 0.01$)

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνονται επίσης οι τιμές των μέσων όρων για τις τρεις διαστάσεις της αφήγησης των αγοριών και των κοριτσιών που εξετάστηκαν.

Διάγραμμα 2. Μέσοι όροι στις διαστάσεις Πληροφορίες, Μέσο μήκος πρότασης και Δευτερεύουσες προτάσεις για αγόρια και κορίτσια.

3.3 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Σε αυτήν την ενότητα παρατίθενται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης χωρίζοντας τα παιδιά σε δύο ομάδες χρησιμοποιώντας ως κριτήριο την μεταβλητή μορφωτικό επίπεδο του πατέρα. Ακολουθεί σύγκριση.

Μόρφωση πατέρα: Α' & Β' Εκπαίδευση

Στη διάσταση πληροφορίες το εύρος των απαντήσεων κυμάνθηκε από 5 έως 25 μονάδες. Ο μέσος όρος ήταν 12,78 και η τυπική απόκλιση 5,85. Η τιμή με τη μεγαλύτερη συχνότητα ήταν η 17, ενώ η διάμεσος ήταν 13. Ακόμη στο μέσο μήκος πρότασης οι τιμές των απαντήσεων κυμάνθηκαν από 3 έως 10. Ο μέσος όρος για αυτή τη διάσταση ήταν 6,09 και η τυπική απόκλιση 1,54. Η δεσπόζουσα τιμή ήταν 7, ενώ η τιμή 6 είναι η διάμεσος. Τέλος, για τη διάσταση δευτερεύουσες προτάσεις έχουμε τις εξής τιμές: μέσος όρος 1,69, τυπική απόκλιση 1,44, επικρατούσα τιμή και διάμεσο 1, ενώ οι τιμές κυμάνθηκαν από 0 έως 5 βαθμούς. (πίνακας 9)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	12,78	5,85	5-25	17	13
Μέσο μήκος πρότασης	6,09	1,54	3-10	7	6
Δευτερεύουσες προτάσεις	1,69	1,44	0-5	1	1

Πίνακας 9: Μέσοι όροι. Τυπικές αποκλίσεις Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα παιδιά με μόρφωση πατέρα Α' & Β' Εκπαίδευση. (N=33)

Μόρφωση πατέρα: Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό

Στη διάσταση πληροφορίες οι τιμές κυμάνθηκαν από 5 έως 30 βαθμούς. Ο μέσος όρος ήταν 14,25 και η τυπική απόκλιση ήταν 6,57. Η δεσπόζουσα τιμή ήταν 17 και η διάμεσος 14. Στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης η βαθμολογία κυμάνθηκε από 4 έως 12 μονάδες. Το μέσο όρο ήταν 6,78 και η τυπική απόκλιση 1,77. Η τιμή με τη μεγαλύτερη εμφάνιση ήταν 6 ενώ η διάμεσος 6,5. Ακόμη, στη διάσταση αριθμός δευτερευουσών προτάσεων οι τιμές κυμάνθηκαν από 0 έως 6. Καθώς το μέσο όρο ήταν 2,81 και η τυπική απόκλιση 1,87. Ενώ η επικρατούσα τιμή που σημειώθηκε ήταν 1 και η διάμεσος 3. (πίνακας 10)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	14,25	6,57	5-30	17	14
Μέσο μήκος πρότασης	6,78	1,77	4-12	6	6,5
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,81	1,87	0-6	1	3

Πίνακας 10: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις, Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα παιδιά με μόρφωση πατέρα Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό. (N=32)

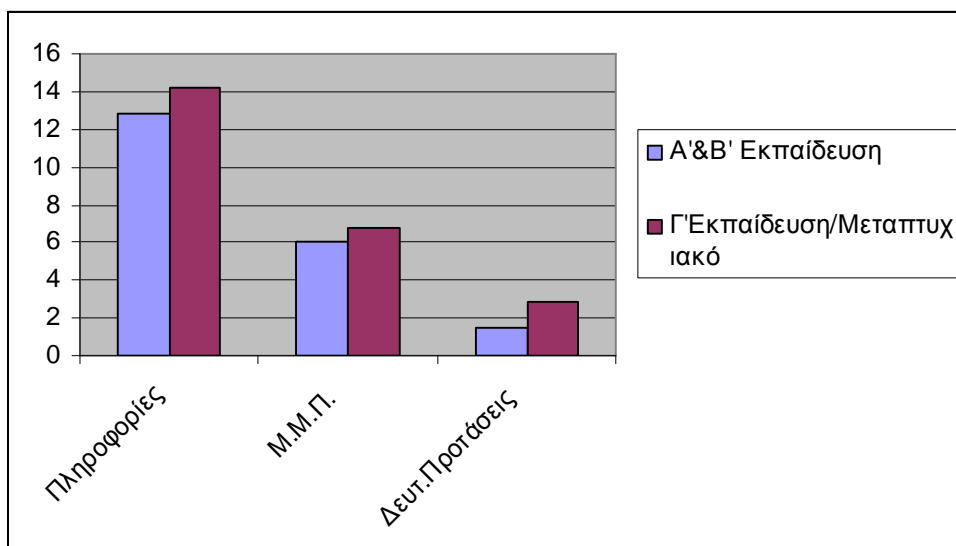
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΣΩΝ ΟΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Μετά την ανάλυση για τη σύγκριση των μέσων όρων των παιδιών των οποίων οι πατέρες ανήκαν στους δύο πληθυσμούς Α' & Β' Εκπαίδευση και Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό, τα αποτελέσματα δεν έδειξαν σημαντικές αποκλίσεις. Συγκεκριμένα, για το σύνολο των πληροφοριών ($t=0,94$), το μέσο μήκος πρότασης ($t=0,63$) και το σύνολο των δευτερευουσών προτάσεων ($t=2,69$) με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 0,01, η διαφορά των μέσων δεν ήταν στατιστικά σημαντική. (πίνακας 11)

Διαστάσεις	Μόρφωση				t-τιμή
	Α' & Β' Εκπαίδευση		Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό		
	Μ.Ο.	Τ.Α.	Μ.Ο.	Τ.Α.	
Σύνολο πληροφοριών	12,78	5,85	14,25	6,57	0,94
Μέσο μήκος πρότασης	6,09	1,54	6,78	1,77	0,63
Δευτερεύουσες προτάσεις	1,69	1,44	2,81	1,87	2,69

Πίνακας 11. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα. ($p<0.01$)

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι τιμές των μέσων όρων στις τρεις διαστάσεις της αφήγησης των παιδιών με μορφωτικό επίπεδο πατέρα Α' & Β' Εκπαίδευση και αυτών με μορφωτικό επίπεδο πατέρα Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό.

Διάγραμμα 3. Μέσοι όροι στις διαστάσεις Πληροφορίες, Μέσο μήκος πρότασης και Δευτερεύουσες προτάσεις σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα..

3.4 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Σε αυτήν την παράγραφο εξετάζουμε την απόδοση της αφήγησης στις τρεις διαστάσεις χρησιμοποιώντας την μεταβλητή μορφωτικό επίπεδο της μητέρας.. Ακόμη γίνεται σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ της ομάδας των παιδιών με επίπεδο μόρφωσης της μητέρας Α' & Β' Εκπαίδευσης με τα παιδιά που είχαν μορφωτικό επίπεδο μητέρας Γ' Εκπαίδευση /Μεταπτυχιακό.

Μόρφωση μητέρας: Α' & Β' Εκπαίδευση

Στη διάσταση πληροφορίες το εύρος των απαντήσεων κυμάνθηκε από 5 έως 29 μονάδες. Ο μέσος όρος ήταν 13,25 και η τυπική απόκλιση 6,15. Η τιμή με τη μεγαλύτερη συχνότητα ήταν η 5, ενώ η διάμεσος ήταν 17. Ακόμη στο μέσο μήκος πρότασης οι τιμές των απαντήσεων κυμάνθηκε από 3 έως 9. Ο μέσος όρος για αυτή τη διάσταση ήταν 6,42 και η τυπική απόκλιση 1,39. Η δεσπόζουσα τιμή και η διάμεσος ήταν 7. Τέλος, για τη διάσταση δευτερεύουσες προτάσεις έχουμε τις εξής

τιμές: μέσος όρος 2,25, τυπική απόκλιση 1,95, επικρατούσα τιμή και διάμεσος 2, ενώ οι τιμές κυμάνθηκαν από 0 έως 6 βαθμούς. (πίνακας 12)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	13,25	6,15	5-29	5	17
Μέσο μήκος πρότασης	6,42	1,39	3-9	7	7
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,25	1,95	0-6	2	2

Πίνακας 12: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα παιδιά με μόρφωση μητέρας Α' & Β' Εκπαίδευση. (N=28)

Μόρφωση μητέρας: Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό

Στη διάσταση πληροφορίες οι τιμές κυμάνθηκαν από 5 έως 30 βαθμούς. Ο μέσος όρος 13,7 και η τυπική απόκλιση ήταν 6,34. Η δεσπόζουσα τιμή που καταγράφηκε ήταν 17 και η διάμεσος 14. Στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης η βαθμολογία κυμάνθηκε από 3 έως 12 μονάδες. Το μέσο όρο ήταν 6,43 και η τυπική απόκλιση 1,89. Η τιμή με τη μεγαλύτερη εμφάνιση καθώς και η διάμεσος ήταν 6. Ακόμη, στη διάσταση αριθμός δευτερευουσών προτάσεων οι τιμές κυμάνθηκαν από 0 έως 6. Καθώς το μέσο όρο ήταν 2,24 και η τυπική απόκλιση 1,6. Ενώ η επικρατούσα τιμή που σημειώθηκε ήταν 1 και η διάμεσος 2. (πίνακας 13)

Διαστάσεις	Μ.Ο.	Τ.Α.	Εύρος	Επικ.τιμή	Διάμεσος
Σύνολο πληροφοριών	13,7	6,34	5-30	17	14
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,89	3-12	6	6
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,24	1,6	0-6	1	2

Πίνακας 13: Μέσοι όροι, Τυπικές αποκλίσεις, Εύρη, Επικρατούσες τιμές και Διάμεσοι για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου στα παιδιά με μόρφωση μητέρας Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό. (N=37)

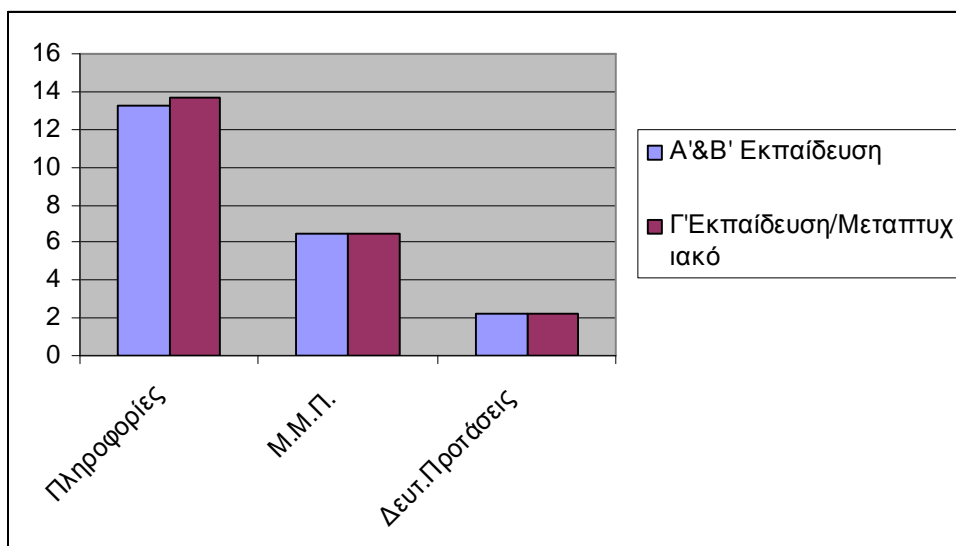
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΣΩΝ ΟΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Όπως κρίνεται από τις παρακάτω συγκρίσεις (Πίνακας 14), φαίνεται πως το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν επιδρά στους μέσους όρους των παιδιών. Καθώς και στις τρεις διαστάσεις της αφήγησης, οι διαφορές είναι ασήμαντες στατιστικά ($p < 0,01$): Σύνολο πληροφοριών ($t = 0,28$), Μέσο μήκος πρότασης ($t = 0,02$) και Δευτερεύουσες προτάσεις ($t = 0,02$).

Διαστάσεις	Μόρφωση				t-τιμή
	Α' & Β' Εκπαίδευση		Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό		
	Μ.Ο.	Τ.Α.	Μ.Ο.	Τ.Α.	
Σύνολο πληροφοριών	13,25	6,15	13,7	6,34	0,28
Μέσο μήκος πρότασης	6,42	1,39	6,43	1,89	0,02
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,25	1,95	2,24	1,6	0,02

Πίνακας 14. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας. ($p < 0,01$)

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνονται οι τιμές των μέσων όρων στις τρεις διαστάσεις της αφήγησης των παιδιών με μορφωτικό επίπεδο μητέρας Α' & Β' Εκπαίδευση και αυτών με μορφωτικό επίπεδο μητέρας Γ' Εκπαίδευση/Μεταπτυχιακό.

Διάγραμμα 4. Μέσοι όροι στις διαστάσεις Πληροφορίες, Μέσο μήκος πρότασης και Δευτερεύουσες προτάσεις σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας.

3.5 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ

Σε αυτήν την ενότητα πραγματοποιείται σύγκριση των αποτελεσμάτων με τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών με το Bus story test διαφορετικών ηλικιακών ομάδων.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου σε παιδιά ηλικίας 4,06-4,11 ετών (Σγούρδου, 2007) και τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας παρατηρούνται σημαντικές διαφορές και στις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου για τις δύο ηλικιακές ομάδες. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στο παρακάτω πίνακα για τη διάσταση σύνολο πληροφοριών η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($p < 0,01$, $t = 4,41$) και ομοίως στις διαστάσεις μέσο μήκος πρότασης ($p < 0,01$, $t = 10,69$) και δευτερεύουσες προτάσεις ($p < 0,01$, $t = 4,42$) οι τιμές για την ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05 που παρατηρήθηκαν έχουν σημαντική στατιστική διαφορά.

Διαστάσεις	Ηλικία		t-τιμή
	4,0-4,05	4,06-4,11	

	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Σύνολο πληροφοριών	13,5	6,21	18,93	7,91	4,41*
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,68	11,94	3,81	10,69*
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,24	1,75	4,05	2,79	4,42*

Πίνακας 15. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς τις ηλικίες 4,0-4,05 και 4,06-4,11. (* $p < 0.01$)

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε σύγκριση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου των παιδιών των ηλικιακών ομάδων 5,0-5,05 (Κριάλη & Χρηστάκη, 2008) και 4,0-4,05 (παρούσα έρευνα) όπου παρατηρήθηκαν τα εξής: Στις διαστάσεις μέσο μήκος πρότασης και δευτερεύουσες προτάσεις σημειώθηκε σημαντική στατιστική διαφορά με $t=3,4$ και $t=6,7$ αντίστοιχα με επίπεδο σημαντικότητας 0,01. Ενώ στη διάσταση σύνολο πληροφοριών η διαφορά ήταν στατιστικά ασήμαντη. (πίνακας 16)

Διαστάσεις	Ηλικία				t-τιμή
	4,0-4,05		5,0-5,05		
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Σύνολο πληροφοριών	13,5	6,21	15	6,7	1,17
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,68	7,61	1,84	3,4*
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,24	1,75	5,39	3,07	6,7*

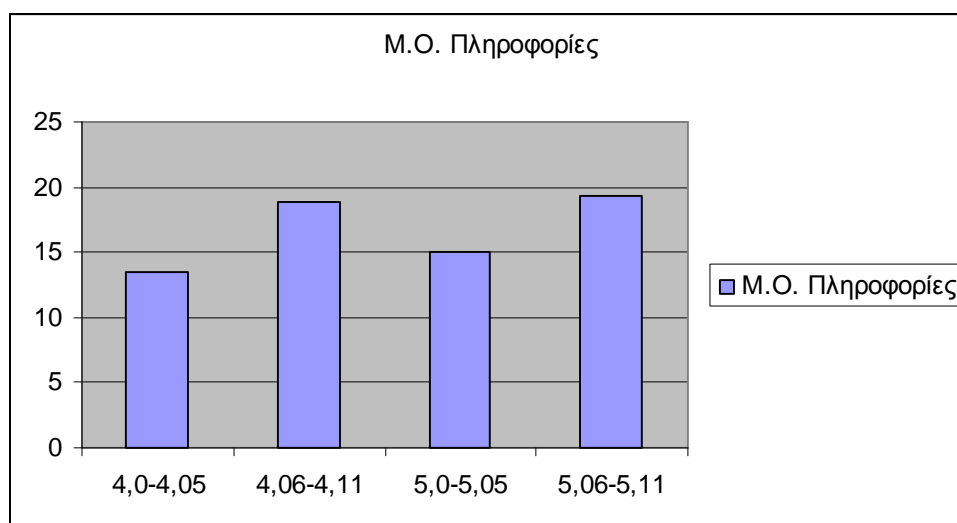
Πίνακας 16. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς τις ηλικίες 4,0-4,05 και 5,0-5,05. (* $p < 0.01$)

Τέλος, κατά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων μας με τα αποτελέσματα της ηλικιακής ομάδας 5,06-5,11 (Κριάλη & Χρηστάκη, 2008) σημειώθηκαν επίσης διαφορές στατιστικά σημαντικές και για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου, με επίπεδο σημαντικότητας 0,01, όπως υποδεικνύει και ο πίνακας 17: σύνολο πληροφοριών ($t=4,49$), μέσο μήκος πρότασης ($t=4,7$) και δευτερεύουσες προτάσεις ($t=9,1$).

Διαστάσεις	Ηλικία				t-τιμή
	4,0-4,05		5,06-5,11		
	Μ.Ο.	Τ.Α.	Μ.Ο.	Τ.Α.	
Σύνολο πληροφοριών	13,5	6,21	19,3	6,3	4,49*
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,68	8,05	1,62	4,7*
Δευτερεύουσες προτάσεις	2,24	1,75	6	2,42	9,1*

Πίνακας 17. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις του Τεστ Αξιολόγησης του Αφηγηματικού Λόγου ως προς τις ηλικίες 4,0-4,05 και 5,06-5,11. (* $p < 0.01$)

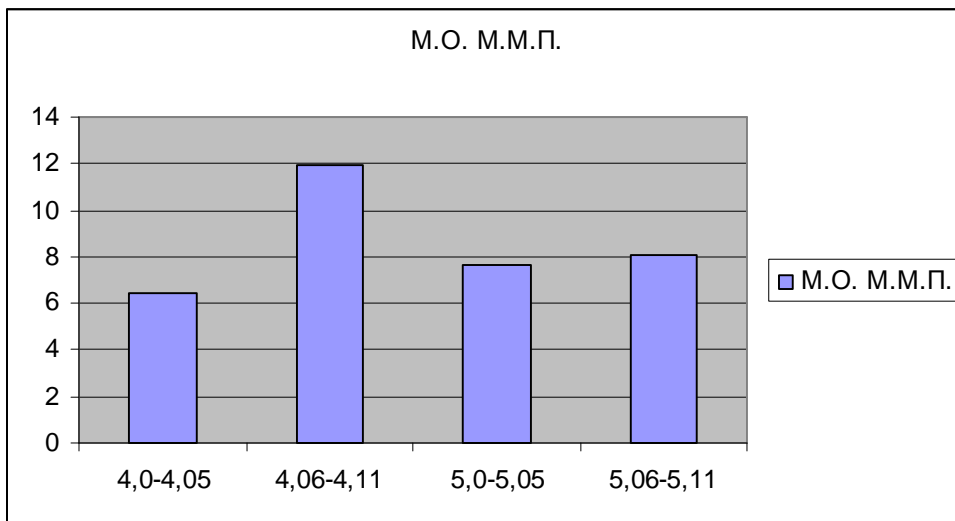
Στα παρακάτω διαγράμματα παρατίθενται οι μέσοι όροι της κάθε ηλικιακής ομάδας για τη κάθε διάσταση του αφηγηματικού λόγου ξεχωριστά. Στη διάσταση πληροφορίες η ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05 έχει τη χαμηλότερη τιμή, ενώ η ομάδα 5,06-5,11 την υψηλότερη. (διάγραμμα 5)

Διάγραμμα 5: Μέσοι όροι των ηλικιακών ομάδων 4,0-4,05, 4,06-4,11, 5,0-5,05, και 5,06-5,11 για τη διάσταση πληροφορίες.

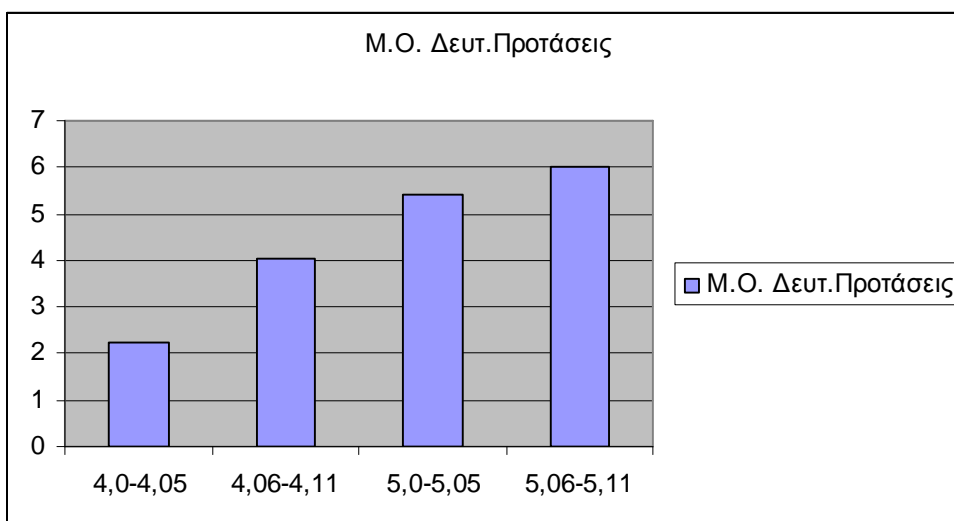
Ομοίως, στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης η ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05 έχει τη χαμηλότερη τιμή, ενώ η ομάδα 4,06-4,11 την υψηλότερη. (διάγραμμα 6)

Διάγραμμα 6 : Μέσοι όροι των ηλικιακών ομάδων 4,0-4,05, 4,06-4,11, 5,0-5,05, και 5,06-5,11 για τη διάσταση μέσο μήκος πρότασης.

Επίσης, στη διάσταση δευτερεύουσες προτάσεις η ηλικιακή ομάδα των 4,0-4,05 ετών έχει τη μικρότερη τιμή συγκριτικά με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

Διάγραμμα 7 : Μέσοι όροι των ηλικιακών ομάδων 4,0-4,05, 4,06-4,11, 5,0-5,05, και 5,06-5,11 για τη διάσταση δευτερεύουσες προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παραπάνω έρευνα είχε ως στόχο την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου μέσω του Bus Story Test της Catherine Renfrew (1997) σε παιδιά προσχολικής ηλικίας 4,0-4,05 ετών. Τα ερωτήματα που τέθηκαν σε αυτή την έρευνα ήταν τα εξής:

- Αν το φύλο των παιδιών μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του αφηγηματικού λόγου στις τρεις διαστάσεις του: Σύνολο πληροφοριών, Μέσο μήκος πρότασης και Σύνολο δευτερευουσών προτάσεων.
- Αν το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας μπορεί ομοίως να έχει κάποια επίδραση στην επίδοση των παιδιών στο τεστ του αφηγηματικού λόγου.
- Τέλος, αν τα αποτελέσματα σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες 4,06-4,11 (Σγούρδου Παναγιώτα, Μάιος 2007) και 5,0-5,11 (Χρηστάκη Βασιλική και Κριάλη Φωτεινή, Σεπτέμβριος 2008) διαφέρουν από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας σε παιδιά 4,0-4,05 ετών.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της αφήγησης ως προς το φύλο των παιδιών δε φάνηκε να είχαν αξιοσημείωτες διαφορές. Ακόμη το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δε φάνηκε να επηρεάζει την απόδοση των παιδιών ως προς τις τρεις διαστάσεις της αφήγησης. Τέλος, όσον αφορά τις διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, η ηλικιακή ομάδα 4,0-4,05 παρουσίασε την χαμηλότερη απόδοση και στις τρεις διαστάσεις της αφήγησης συγκριτικά με τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας των προηγούμενων ερευνών.

4.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Στην αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου για το σύνολο των παιδιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, τα αποτελέσματα έδειξαν κάποιες μικρές αποκλίσεις στους μέσους όρους των τριών διαστάσεων της αφήγησης σε σχέση με τις επίσημες

κλίμακες του Bus Story Test στην αγγλική γλώσσα. Ακολουθεί σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας με τα αγγλικά δεδομένα για την ηλικία των 4,0-4,05 ετών, την οποία εξετάζουμε.

Σύγκριση δεδομένων για την Ελληνική και Αγγλική γλώσσα

Στη διάσταση σύνολο πληροφοριών για την ελληνική γλώσσα σημειώθηκε μέσος όρος 13,5 και τυπική απόκλιση 6,2 ενώ το εύρος των απαντήσεων κυμάνθηκε από 5 έως 30 βαθμούς. Στην αγγλική γλώσσα ο μέσος όρος ήταν 18,29, η τυπική απόκλιση 6,99 και οι απαντήσεις κυμάνθηκαν από 14 έως 18 μονάδες. Στη διάσταση μέσο μήκος πρότασης για την ελληνική γλώσσα ο μέσος όρος ήταν 6,43, η τυπική απόκλιση 1,68 και το εύρος των απαντήσεων ήταν από 3 έως 12. Στην αγγλική γλώσσα το εύρος των απαντήσεων κυμάνθηκε από 7 ως 8 μονάδες. Ακόμη, στη διάσταση σύνολο δευτερευουσών προτάσεων στην ελληνική γλώσσα σημειώθηκε μέσος όρος 2,24, τυπική απόκλιση 1,75 με εύρος απαντήσεων από 0 έως 6 μονάδες, ενώ στην αγγλική γλώσσα το εύρος των απαντήσεων ήταν από 1 έως 2. (πίνακας 18)

	Ελληνική γλώσσα			Αγγλική γλώσσα		
	Ηλικία 4,0-4,5					
Διαστάσεις	M.O.	T.A.	Εύρος	M.O.	T.A.	Εύρος
Σύνολο πληροφοριών	13,5	6,2	5 έως 30	18,29	6,99	14 έως 18
Μέσο μήκος πρότασης	6,43	1,68	3 έως 12			7 έως 8
Σύνολο δευτερευουσών προτάσεων	2,24	1,75	0 έως 6			1 έως 2

Πίνακας 18. Σύγκριση των μέσων όρων, της τυπικής απόκλισης και του εύρους των απαντήσεων για το Bus Story Test σε Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα (πίνακας 18) προκύπτει ότι ενώ για τις τυπικές αποκλίσεις οι διαφορές που σημειώθηκαν ήταν ασήμαντες, οι μέσοι όροι των διαστάσεων της αφήγησης για την ελληνική και την αγγλική γλώσσα διαφέρουν σημαντικά. Συγκεκριμένα, στη διάσταση σύνολο πληροφοριών ο μέσος όρος για την ελληνική γλώσσα είναι χαμηλότερος από αυτόν της αγγλικής

γλώσσας. Ομοίως και στο εύρος παρατηρήθηκαν διαφορές, καθώς το εύρος και για τις τρεις διαστάσεις του αφηγηματικού λόγου ήταν στην ελληνική γλώσσα μεγαλύτερο από αυτό της αγγλικής. Συγκεκριμένα, στη διάσταση πληροφορίες, όπως φαίνεται στο πίνακα 18, το εύρος για τη ελληνική γλώσσα έχει τιμή 25, ενώ για την αγγλική έχει μόνο τιμή 4, στο μέσο μήκος πρότασης στα ελληνικά έχουμε εύρος 9 ενώ στα αγγλικά 1, και στις δευτερεύουσες προτάσεις το εύρος είναι 6 και 1 για τα ελληνικά και αγγλικά δεδομένα αντίστοιχα.

Ένας λόγος για αυτές τις διαφορές στις τιμές του μέσου όρου και του εύρους μπορεί αρχικά να είναι η διαφορετικότητα των δύο λαών, καθώς πρόκειται για δύο πολύ διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς. Ακόμη, το μέγεθος του δείγματος μπορεί να είναι ένας αιτιολογικός παράγοντας, καθώς στη παρούσα έρευνα ο πληθυσμός των παιδιών που έλαβαν μέρος για την ηλικιακή ομάδα των 4,0-4,5 ετών ήταν 65. Ενώ κατά τη στάθμιση του Bus Story Test μετείχε πολύ μεγαλύτερος αριθμός παιδιών, ώστε τα αποτελέσματα του να είναι περισσότερο αξιόπιστα.

Τα παιδιά, όπως αναφέρεται παραπάνω, προκειμένου να πραγματοποιήσουν μία αφήγηση είναι απαραίτητο να συνδυάσουν πολλές γλωσσικές λειτουργίες και ικανότητες. Κατ' επέκταση, αν κάποια από τα παιδιά που μετείχαν στην έρευνά μας αντιμετώπιζαν κάποια διαταραχή λόγου ή επικοινωνίας, αυτό θα επηρέαζε τα αποτελέσματα της έρευνας. Αυτός πιθανόν να ήταν ένας αιτιολογικός παράγοντας για την μεγάλη τιμή του εύρους που σημειώθηκε στην έρευνα μας συγκριτικά με την τιμή του εύρους στην έρευνα στην αγγλική γλώσσα. Το ενδεχόμενο αυτό δεν ήταν δυνατό να ελεγχθεί στα πλαίσια της έρευνάς μας καθώς δε τους χορηγήθηκε κάποιο άλλο τεστ αξιολόγησης γλωσσικών ικανοτήτων, παρά μόνο το παρόν τεστ αφηγηματικού λόγου.

Επιπλέον, ένας λόγος της διαφοράς των μέσων όρων μπορεί να είναι το γεγονός ότι σε κάποιους από τους παιδικούς σταθμούς που μετείχαν στην έρευνα, δεν υπήρχε η δυνατότητα να διατεθεί κάποιος χώρος με σχετική ηχομόνωση, με αποτέλεσμα κάποια από τα παιδιά να μην είχαν την απαραίτητη προσοχή και συγκέντρωση. Αυτό το γεγονός, θα είχε ως αποτέλεσμα να επηρεάσει αρνητικά την επίδοση των παιδιών στην αφήγηση. Τέλος, σημαντικό ρόλο είχε και η απειρία του εξεταστή που πραγματοποίησε την αξιολόγηση, σε αντίθεση με τους έμπειρους λογοθεραπευτές που στάθμισαν το Bus Story Test (Renfrew, 1997).

Από τις παραπάνω τιμές ακόμα προκύπτει και αξίζει να σημειωθεί ότι ο μισός πληθυσμός των παιδιών που αξιολογήθηκαν στην αφηγηματική τους ικανότητα

στα ελληνικά δεδομένα, συγκέντρωσαν βαθμολογία για το σύνολο των πληροφοριών μεταξύ 14-30, για το μέσο μήκος πρότασης 6-12 και για τις δευτερεύουσες προτάσεις 2-6. Οι τιμές αυτές αποτελούν τις υψηλότερες στη στάθμιση.

Συμπερασματικά, η εξέλιξη των παιδιών διαφέρει ανάλογα με την ηλικία, το φύλο και το περιβάλλον του παιδιού, με αποτέλεσμα το κάθε παιδί να εμφανίζει διαφορετική ανάπτυξη λόγου και επικοινωνίας. (Κατή, 1992)

4.2 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

Η αρχική υπόθεση η οποία έλεγε ότι δεν αναμένονται να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης της αφήγησης των αγοριών και των κοριτσιών επαληθεύεται. Αυτό το δεδομένο έρχεται σε συμφωνία με τα αποτελέσματα στα οποία κατέληξαν οι ειδικοί κατά τη στάθμιση του Bus Story Test, ότι αγόρια και κορίτσια ίσης ηλικίας έχουν όμοια αφηγηματική ικανότητα. (Renfrew, 1997). Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα ευρήματα μιας παλαιότερης έρευνας, όπου μετά την αξιολόγηση παιδιών προσχολικής ηλικίας με το Word Finding Test (Renfrew, 1994), σημειώθηκε ότι η επίδοση στο λεξιλόγιο των αγοριών ήταν καλύτερη από αυτή των κοριτσιών. (Βογινδρούκας, Τσαμουρτζή, Παπαγεωργίου, 2004). Σε αυτό ίσως να έχει συνδράμει η εξέλιξη της σύγχρονης κοινωνίας και η κατάρριψη πολλών εκ των κοινωνικών στερεότυπων όσων αφορά τα δύο φύλα.

4.3 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΟΝΕΩΝ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των παραπάνω μετρήσεων φαίνεται να μην επηρεάζεται ο αφηγηματικός λόγος των παιδιών από το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας. Αυτό το συμπέρασμα έρχεται σε αντίθεση με την αρχική υπόθεση της έρευνας ότι τα παιδιά με γονείς ανώτερης εκπαίδευσης (Γ' Εκπαίδευση/ Μεταπτυχιακό) θα έχουν καλύτερη απόδοση κατά την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου. Ομοίως το αποτέλεσμα της έρευνας αντιτίθεται με παλαιότερες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν (Cole, 1982 και Toppelberg &

Shapiro, 2000) στις οποίες αναφέρεται ότι παράγοντες που έχουν επίδραση στο λεξιλόγιο των παιδιών είναι οι εξής: το περιβάλλον του παιδιού και οι ενέργειες που πραγματοποιούνται μέσα σε αυτό, ο τρόπος και τα πλαίσια με τα οποία οι γονείς γίνονται χρήστες της γλώσσας, ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς ανταποκρίνονται προκειμένου να επικοινωνήσουν με το παιδί, οι εμπειρίες του παιδιού, οι ιστορίες και τα παραμύθια που του αφηγούνται καθώς και η συχνότητα των συζητήσεων που θα κάνουν μαζί του. Το αποτέλεσμα της παρούσας έρευνας πιθανό να επηρεάζεται από το χρόνο ενασχόλησης των γονέων με το παιδί. Στους ρυθμούς της σύγχρονης ζωής, απομένει ελάχιστος χρόνος για τους γονείς να ενασχοληθούν με τα παιδιά τους και να επιτύχουν μια ουσιαστική επικοινωνία μέσω δραστηριοτήτων. Έτσι, τα παιδιά λαμβάνουν περιορισμένα ερεθίσματα από τους γονείς, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η αναμενόμενη αλληλεπίδραση μεταξύ τους και κατ' επέκταση η επίδραση στο λόγο και την επικοινωνία των παιδιών.

4.4 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

Κατά την σύγκριση των αποτελεσμάτων των παιδιών της ηλικιακής ομάδας 4,0-4,05 με ηλικιακή διαφορά ενός μήνα δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Αντίθετα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μετρήσεων που πραγματοποιήθηκαν, η ηλικιακή ομάδα των 4,0-4,05 ετών που αξιολογήθηκε στη παρούσα έρευνα φάνηκε να είχε χαμηλότερο επίπεδο αφηγηματικού λόγου συγκριτικά με τις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες των 4,06-4,11 (Σγούρδου, 2007), 5,0-5,05 και 5,06-5,11 (Κριάλη & Χρηστάκη, 2008) που αξιολογήθηκαν ομοίως σε προηγούμενες έρευνες. Αυτή η διαπίστωση έρχεται σε συμφωνία με την αρχική υπόθεση της έρευνας. Ήταν αναμενόμενο αυτό το συμπέρασμα, καθώς η απόκτηση λόγου ακολουθεί μια εξελικτική πορεία σε σχέση με την ηλικία. (Cole & Cole, 2002). Πολλές ακόμη έρευνες έχουν υποστηρίξει την επίδραση της ηλικίας στην ανάπτυξη του λεξιλογίου του παιδιού, καθώς στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού η ανάπτυξη του λόγου του είναι σχετικά αργή, ενώ μετέπειτα κατά τη προσχολική ηλικία παρατηρείται μια έκρηξη λεξιλογίου που μπορεί να φτάσει και το πλήθος των 15000 λέξεων. Ομοίως η ηλικιακή ομάδα της παρούσας έρευνας είχε τη χαμηλότερη απόδοση σε όλους τους τομείς της αφήγησης (σύνολο πληροφοριών, μέσο μήκος πρότασης και δευτερεύουσες προτάσεις) συγκριτικά με

τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας όπως αποδίδεται και από το Bus story test, δηλαδή ότι η αφήγηση ακολουθεί αναπτυξιακή πορεία σύμφωνα με την ηλικία. (Renfrew, 1997).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν δεν έδειξαν κάποια επίδραση του φύλου των παιδιών και του μορφωτικού επιπέδου των γονέων στην αφηγηματική απόδοση των παιδιών. Αντίθετα τα ευρήματα της ηλικιακής ομάδας που αξιολογήθηκε έδειξαν χαμηλότερη απόδοση από παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας που μετείχαν σε προηγούμενες έρευνες και για τις τρεις διαστάσεις της αφήγησης.

Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν η αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου παιδιών ηλικίας 4,0-4,05 ετών με το Bus Story Test. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμβολή αυτής της μελέτης καθώς στην ελληνική γλώσσα δεν έχει σταθμιστεί κάποιο αντίστοιχο τεστ αξιολόγησης της αφήγησης. Για αυτό το λόγο θα είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον η διενέργεια μιας έρευνας για την αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου σε ένα μεγαλύτερο δείγμα παιδιών

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- § Βλασσοπούλου, Μ., Γιαννετοπούλου, Α., Διαμαντή, Μ., Κιρπότην, Λ., Λεβαντή, Ε., Λευθήρη, Κ. & Σακελλαρίου, Γ. (2007). *Γλωσσικές Δυσκολίες και γραπτός λόγος στο πλαίσιο της σχολικής μάθησης*. Αθήνα: Γρηγόρης
- § Βογινδρούκας, Ι.(2007), *Διαταραχές Επικοινωνίας – Αυτισμός, Πάτρα 2007*.
- § Βογινδρούκας, Ι. & Sherratt, D.(2005). *Οδηγός εκπαίδευσης παιδιών με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές*, (β' έκδοση) Αθήνα : Ταξιδευτής
- Βογινδρούκας, Ι., Τσαμουρτζή, Ι., Παπαγεωργίου, Β. (2004). *Η ανάπτυξη του προφορικού λόγου σε παιδιά προσχολικής ηλικίας : Συχνότητα διαταραχών και επιπτώσεις*. Ιατροπαιδαγωγικό κέντρο Βόρειας Ελλάδας,12, 15-17.
  - Botting N. (2002). Narrative as a tool for the assessment of linguistic and pragmatic impairments. *Child Language Teaching and Therapy*, 18, 1-21
  - Hobbs L. (2005-2006) The Teaching Children Talking Project, (pp 1-3)
- § Hughes, D. McGilliway, L., Scumidek, M (1997), *Guide to Narrative language: Procedures for Assessment*, Thinking Publications
- Kaderavek, N. J., Sulzby, E. (2000) Narrative production by children with and without specific language impairment: Oral Narratives and Emergent Readings. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 43, 34- 49.
  - Κατή, Δ. (1992). *Γλώσσα και επικοινωνία στο παιδί*. Αθήνα: Οδυσσέας.
  - Klimacka, L. (2003). Narrative in child language disability
  - Liles, Z.L., (1993) Narrative Discourse in Children With Language Disorders and Children With Normal Language: A Critical Review of the Literature. *Journal of Speech and Hearing Research*, 36, 868-882.
  - Liles, Z. L., Duffy, J. R., Marritt, D.D., Purcell, L. S. (1995). Measurement of Narrative Discourse Ability in Children With Language Disorders. *Journal of Speech and Hearing Research* , 38 , 415-425.
  - McCartney, E. (2006). Principles of oral narrative development for teachers. University of Strathclyde
  - Miniscalco, C., Hagberg, B., Kadesjo, B., Westerlund, M. & Gillberg, C.(2007) Narrative skills, cognitive profiles and neuropsychiatric disorder in 7-8-

year-old children with late developing language, *International Journal of Language and Communication Disorders*, 42, 665-681.

- Norbury, F. C.& Bishop, D. V. M.(2003) Narrative skills of children with communication impairments, *International of journal of language & communications disorders*, 38, 287-313.
- Pankratz, E. M., Plante, E., Vance, P. & Insalaco, M. D. (2007). The Diagnostic and Predictive Validity of The Renfrew Bus Story. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 38, 390-399
- Παρασκευόπουλος, (1993). Στατιστική εφαρμοσμένη στις επιστήμες συμπεριφοράς, (2^ος τόμ.) Αθήνα
- Paul R., Hernandez R., Taylor L., Johnson K. (1996). Narrative development In late talkers : Early School Age. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 39, 1295- 1303.
- Paul R. & Rita L. Smith (1993). Narrative Skills in 4-year-olds with normal, impaired and late- developing language. *Journal of Speech and Hearing Research*, 36, 592-598.
- Renfrew, C.(1995). *Renfrew Bus Story Manual: A Test of Narrative Speech*. (4th edition) United Kingdom: Speechmark Publishing Ltd.
- Robert, E. Owens, Jr. (1996), *LANGUAGE DEVELOPMENT An Introduction*, (4th edition). New York: A Simon & Schuster Company.
- Σγούρδου, Π. (2007). Η Αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας, 4,5-4,11 ετών, μέσω του Bus Story Test. Τ.Ε.Ι. Πάτρας.
- § Stein, N. (1992). Η ανάπτυξη της ικανότητας των παιδιών να λένε ιστορίες. *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας*, (1^ος τόμ.) Αθήνα: Gutenberg
- § Χρηστάκη Βασιλική & Κριάλη Φωτεινή (2008). Η Αξιολόγηση του αφηγηματικού λόγου παιδιών προσχολικής ηλικίας 5,0-5,11 ετών, μέσω του Bus Story Test. Τ.Ε.Ι. Πάτρας